Konstnärsnämnden
The Swedish Arts Grants Committee

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2026-10-16

Remissyttrande över promemorian om *Sjukpenninggrundande inkomst för personer med inkomst av näringsverksamhet* (S2026/01524)

Inledning

Konstnärsnämnden har fått promemorian om *Sjukpenninggrundande inkomst för personer med inkomst av näringsverksamhet* (S2026/01524) på remiss och lämnar härmed sitt yttrande.

Konstnärsnämnden har enligt sin instruktion i uppdrag att analysera och sprida kunskap om konstnärers ekonomiska och sociala villkor samt löpande bevaka trygghetssystemens utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet.[1]

Konstnärsnämndens övergripande synpunkter

Konstnärsnämnden välkomnar att promemorian går vidare med flera förslag som tidigare har utretts inom ramen för *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare* (SOU 2021:98) och *Ett trygghetssystem för alla* (SOU 2023:30).

Samtidigt konstaterar Konstnärsnämnden att promemorian endast omfattar vissa delar av de tidigare utredningarnas förslag. I utredningen *Ett trygghetssystem för alla* (SOU 2023:30) lämnades även förslag som bedömdes vara särskilt betydelsefulla för yrkesverksamma konstnärer, bland annat att statliga konstnärspolitiska stipendier skulle kunna räknas som sjukpenninggrundande inkomst. För många konstnärer utgör stipendier en viktig och återkommande del av försörjningen, samtidigt som dagens regler i vissa fall kan leda till att sjukpenninggrundande inkomst försämras under längre stipendieperioder. Konstnärsnämnden anser därför att frågan om statliga konstnärspolitiska stipendiers betydelse för den sjukpenninggrundande inkomsten bör övervägas i det fortsatta reformarbetet.[2]

[1] Förordning (2024:1337).
[2] Konstnärsnämndens yttrande över SOU 2023:30.

Konstnärsnämnden
Maria Skolgata 83, 2 tr
118 53 Stockholm

08-506 550 00
info@konstnarsnamnden.se
www.konstnarsnamnden.se

Konstnärsnämnden yttrande i korthet

Konstnärsnämnden välkomnar promemorians inriktning att öka förutsebarheten och tydligheten i sjukförsäkringen för personer med inkomst av näringsverksamhet.

- **Tillstyrker specifika förslag:** Myndigheten tillstyrker förslagen om att SGI ska baseras på överskott av aktiv näringsverksamhet, att historiska inkomster ska räknas om med prisbasbeloppet samt att reglerna för kombinatörers anställningsinkomster förtydligas. Även förslaget om 25 dagars rådrum vid återflytt till Sverige tillstyrks. Samtidigt efterlyser myndigheten en tydligare motivering till varför kombinatörer inte ska kunna tillämpa den nya beräkningsregeln för näringsverksamhet (avsnitt 4.1, 4.3, 5).

- **Efterlyser större hänsyn till varierande inkomster:** Konstnärsnämnden framhåller att många konstnärer har oregelbundna och projektbaserade inkomster. Myndigheten ser därför fördelar med både längre historiska beräkningsperioder, såsom den tidigare föreslagna femårsmodellen, och möjligheten att i särskilda fall beakta aktuella inkomster. Detta kan bidra till att SGI i högre grad speglar den försäkrades faktiska inkomstförhållanden (avsnitt 4.2).

- **Kritik mot undantag för kombinatörer:** Myndigheten ifrågasätter varför även personer med relativt begränsade anställningsinkomster undantas från den nya beräkningsregeln för näringsverksamhet. Konstnärsnämnden bedömer att detta begränsar de förutsebarhetsvinster som promemorian beskriver, eftersom många kombinatörer även fortsättningsvis kommer att omfattas av individuella bedömningar av inkomsten från näringsverksamhet (avsnitt4.4).

- **Synpunkter på konsekvensanalysen:** Konstnärsnämnden delar inte fullt ut promemorians bedömning att en alternativ beräkningsregel skulle medföra en omfattande administrativ belastning. Myndigheten anser att det inte är givet att ett stort antal försäkrade skulle begära en kompletterande prövning om den historiska beräkningsregeln utgör huvudregel (avsnitt 7.1).

- **Fortsatt reformarbete**: Myndigheten betonar vikten av att arbetet med att anpassa trygghetssystemen till personer med oregelbundna inkomster fortsätter. Konstnärsnämnden framhåller särskilt behovet av att bereda vidare tidigare förslag om att statliga konstnärspolitiska stipendier ska kunna beaktas vid fastställandet av SGI.

Konstnärsnämndens synpunkter på promemorians förslag

4 Ökad förutsebarhet för personer med inkomst av näringsverksamhet vad gäller SGI

4.1 Med inkomst av näringsverksamhet ska avses överskott av aktiv näringsverksamhet

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians förslag att sjukpenninggrundande inkomst för personer med inkomst av näringsverksamhet ska baseras på överskott av aktiv näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen.

Förslaget skapar en tydligare koppling mellan den inkomst som ligger till grund för egenavgifter och den inkomst som berättigar till ersättning från sjukförsäkringen. Därmed ökar också förutsebarheten för personer vars försörjning huvudsakligen bygger på inkomst av näringsverksamhet.

4.2 En ny beräkningsregel ska införas för försäkrade med överskott av aktiv näringsverksamhet

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians inriktning att sjukpenninggrundande inkomst för personer med näringsverksamhet i större utsträckning ska baseras på historiska och verifierbara inkomstuppgifter. Detta ligger i linje med de ståndpunkter myndigheten tidigare framfört.

Konstnärsnämnden vill samtidigt framhålla att en beräkning som utgår från relativt kort tidsperiod riskerar att ge en missvisande bild för personer vars inkomster varierar kraftigt mellan åren. Detta gäller inte minst många yrkesverksamma konstnärer. I tidigare remissyttranden har Konstnärsnämnden därför förordat en modell där SGI beräknas utifrån de tre högsta inkomsterna under en femårsperiod. En sådan modell tar större hänsyn till oregelbundna inkomstmönster och kan därmed ge ett mer rättvisande försäkringsskydd.[3]

Konstnärsnämnden vill även framhålla att myndigheten tidigare har tillstyrkt en alternativ beräkningsregel som möjliggör att aktuella inkomster kan beaktas när dessa ger en mer rättvisande bild av den försäkrades inkomstsituation. För personer med oregelbundna och projektbaserade inkomster kan det förekomma situationer där historiska beskattningsuppgifter inte fullt ut återspeglar den aktuella förvärvsförmågan. En sådan ventil kan därför bidra till att SGI i högre grad motsvarar den försäkrades faktiska inkomstförhållanden.[4]

Sammantaget anser Konstnärsnämnden att de föreslagna beräkningsreglerna utgör ett steg i rätt riktning, men att det även fortsättningsvis finns behov av lösningar som kan fånga upp betydande variationer i inkomstutvecklingen över tid. Detta är särskilt viktigt för grupper med oregelbundna och projektbaserade inkomster, såsom flertalet yrkesverksamma konstnärer.

---

[3] I enlighet med betänkandet *Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart* (SOU 2021:98)

[4] Konstnärsnämndens yttrande över SOU 2021:98 och SOU 2023:30.

4.3 Årsinkomsterna avseende inkomst av näringsverksamhet ska räknas om med prisbasbeloppet

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians förslag att inkomster från tidigare beskattningsår ska räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet. Förslaget bidrar till att äldre inkomster får ett mer aktuellt värde vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst och ökar samtidigt förutsebarheten i systemet.

4.4 En ny beräkningsregel för kombinatörer

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians inriktning om en särskild beräkningsregel för kombinatörers anställningsinkomster. Myndigheten delar bedömningen att det finns behov av tydliga regler för hur sjukpenninggrundande inkomst ska beräknas för denna grupp och välkomnar ambitionen att skapa större förutsebarhet i tillämpningen.

Samtidigt noterar Konstnärsnämnden att personer som under det senaste beskattningsåret haft en anställningsinkomst motsvarande minst 24 procent av prisbasbeloppet inte kan tillämpa den föreslagna beräkningsregeln för inkomst av näringsverksamhet.

Myndigheten har svårt att se skälen för att en relativt begränsad anställningsinkomst ska medföra att den försäkrade helt undantas från den nya beräkningsmodellen för näringsverksamhet. Även om promemorian redovisar skäl för att undanta kombinatörer från den föreslagna regeln utvecklas inte närmare varför den historiska beräkningsmodellen inte skulle kunna tillämpas på den del av inkomsten som härrör från näringsverksamhet.

Konstnärsnämnden konstaterar även att de föreslagna reglerna för kombinatörer också fortsättningsvis bygger på att anställningsinkomsten i vissa fall beräknas utifrån den inkomst den försäkrade kan antas få tills vidare. För inkomst av näringsverksamhet föreslås däremot inte någon motsvarande möjlighet att beakta framtida inkomster. Detta understryker behovet av att närmare analysera hur reglerna samverkar för personer med kombinerade och över tid varierande inkomster.

Mot denna bakgrund anser Konstnärsnämnden att det hade varit värdefullt om promemorian närmare hade belyst möjligheten att tillämpa den föreslagna beräkningsregeln på den del av inkomsten som avser näringsverksamhet, samtidigt som anställningsinkomsten beräknas enligt de särskilda regler som gäller för kombinatörer. En sådan ordning skulle kunna bidra till ökad förutsebarhet även för personer med kombinerade inkomster.

5 Sjukpenninggrundande inkomst för vissa försäkrade som återvänder till Sverige

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians förslag om ett rådrum om 25 arbetsdagar för vissa försäkrade som återvänder till Sverige efter en utlandsvistelse. Förslaget minskar risken att enskilda förlorar sitt sjukförsäkringsskydd till följd av administrativa krav i direkt anslutning till hemkomsten och bidrar därmed till ökad trygghet och förutsebarhet i systemet.

6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Konstnärsnämnden tillstyrker promemorians förslag om ikraftträdande och övergångsbestämmelser, både vad gäller de nya reglerna om sjukpenninggrundande inkomst och de föreslagna ändringarna av SGI-skyddet för vissa försäkrade som återvänder till Sverige efter utlandsvistelse.

7 Konsekvenser

7.1 Ökad förutsebarhet för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet

Övervägande om alternativ

Konstnärsnämnden har förståelse för promemorians bedömning att en alternativ beräkningsregel skulle kunna medföra viss ökad administration. Myndigheten är dock inte övertygad om att efterfrågan på en sådan prövning skulle bli så omfattande som promemorian förutsätter. Det är inte givet att ett stort antal försäkrade skulle begära en kompletterande prövning, särskilt om den historiska beräkningsregeln utgör huvudregel. För personer med oregelbundna och varierande inkomster kan en sådan möjlighet bidra till att SGI i högre grad motsvarar den faktiska inkomstsituationen.

Konsekvenser för egenföretagare

Konstnärsnämnden delar bedömningen att den föreslagna beräkningsregeln för kombinatörers inkomst av anställning kan öka förutsebarheten genom att tydliggöra vilken sjukpenninggrundande inkomst den försäkrade som lägst kan tillgodoräknas för sin anställningsinkomst. Samtidigt noterar myndigheten att många kombinatörer, däribland många yrkesverksamma konstnärer, inte kommer att omfattas av den nya beräkningsregeln för näringsverksamhet eftersom även relativt begränsade anställningsinkomster medför att regeln inte kan användas. För dessa personer kvarstår i huvudsak dagens ordning med individuella bedömningar av näringsinkomsten, vilket begränsar den förutsebarhetsvinst som promemorian beskriver. Konstnärsnämnden efterlyser därför en tydligare motivering till varför den nya beräkningsregeln inte kan tillämpas även på kombinatörers näringsinkomster.

Konsekvenser för Försäkringskassan

Konstnärsnämnden delar bedömningen att den föreslagna beräkningsregeln kan förenkla Försäkringskassans handläggning för personer med renodlad näringsverksamhet. Myndigheten är däremot tveksam till i vilken utsträckning motsvarande administrativa vinster kan uppnås för kombinatörer. Eftersom många kombinatörer även fortsättningsvis kommer att få sin inkomst av näringsverksamhet bedömd enligt nuvarande ordning kvarstår behovet av individuella bedömningar. Konstnärsnämnden anser därför att promemorian överskattar de administrativa förenklingarna och de förkortade handläggningstiderna för denna grupp.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av myndighetschef och direktör Mika Romanus efter föredragning av utredare Stefan Ahlenius. I beredningen har även avdelningschef Magnus Kirchhoff och utredarna Sara Lönnroth och Peter Gahnström ingått.

Mika Romanus
Myndighetschef och direktör

Stefan Ahlenius
Utredare